

دارند بنده می دانم ولی سؤال بنده در باب اجرای آنها است در باب مفتشین بسیار هم نظر باینکه فرمودند البته صحیح است ولی بنده تمنی می کنم هر خیالی که میفرمایند قبل از اینکه يك خرابیها فراهم بیاید آن اقدام را بفرمایند چنانچه خودشان تصدیق فرمودند که حکام دوردست بوظیفه خودشان عمل نمی کنند يك سؤال دیگر بنده در باب اردبیل بود از فراریکه شنیده می شود متجاوز از هفتاد نفر از رؤسای اشرار در یازین قلمه آنجا مجبوس بوده اند ورشیدالملک آنها را متدرجا مرخص کرده و مبالغ نراف از آنها پول گرفته است اولاد در صحت این خبر سؤال میکنم که صحیح است یاخیر ثانیاً در صورت صحت در ارت داخله چه اقدامی کرده است؟

وزیر داخله - در مسئله حکومت اردبیل سؤال فرمودید بلی جمعی از مجبوسین یعنی معصومین شامسون که در اردبیل مجبوس بوده اند بوزارت داخله خبر رسیده است که آنها را مرخص کرده است چون اردبیل جزء ایالت آذربایجان است در اینگونه امور مهم تکلیف وزارت داخله است که با ایالت آذربایجان سؤال و گفتگو بکنند از ایالت آذربایجان سؤال شد ایالت آذربایجان او جواب داد اطلاع صحیحی ندارم تحقیق کرده جواب خواهم داد بعد از مدتی اینطور جواب داد که بلی این کار را کرده اند اینها را حکومت اردبیل مرخص کرده است در صورتیکه ایالت آذربایجان تصویب نکرده است و اطلاع نداشته و ایالت هم تصدیق و تصویب نکرده است اگرچه مرخصی آنها را بنده تصویب و تصدیق نمیکنم ولی امر و موقع اردبیل یکطوری است که باید بحکومت آنجا يك مساعدت و يك تقویتی کرد که کارش پیشرفت کند بعد در آخر سال و بعد از مراجعت ایلات شامسون از مغان يك فراری در کلیه باید داده شود تحصیل مرخصی آنها از اینقرار است

ارباب کیخسرو - در این باب بنده نمیدانم در مقابل همچو بی قانونی بزرگی چه جواب بدهم این عمل موقوف بیک استیضاحی است.

معمدالتجار - سابقاً کاشف در باب مالیاتی که عثمانیها میخواستند بعنوان متمتع از اتباع ایران بگیرند از وزیر امور خارجه سؤال کردند وزیر امور خارجه جواب دادند که این را نخواهند داد و همینطور هم سفارت کبرای اسلامبول تعلیمات داده ام و از قراریکه خبر میرسد این ایام دولت عثمانی مهمم شده است که آن مالیات را بگیرد در صورتی که هیچیک از دول بزرگ و کوچک قبول نکرده اند آیا وزارت امور خارجه از این اقدام دولت عثمانی اطلاع دارند یاخیر و چه اقدام کرده اند.

معاون وزارت امور خارجه - از چندی قبل باین طرف از اتباع ایران در خاک عثمانی متوایباً شکایات در همین موضوع که فرمودند میرسد مخصوصاً از آیت الله خراسانی هم شرحی شکایت آمیز صادر شده بود تعلیمات لازمه بشارژدافرماد اسلامبول داده شد از قراریکه از کارپردازی بغداد بوزارت خارجه اطلاع رسیده است از باب عالی تلگرافی صادر

شده است که از منع وصول مالیات بعنوان عمله مکلفند که . . . یکی از مواد شکایت و عناوین آنها بود و در خصوص وجه متمتع هم اقدام شده و بسفیر کبیر عثمانی در اینجا اظهارات شده ایشانهم در این باب تا يك اندازه مساعدت کرده اند امیدواریم رفع این محظورات بشود.

معمدالتجار - از قرار معلوم متمتع السلطنه معلوم الحال را می خواهند بکارپردازی بغداد بفرستند سابقه حال او پیرارسال در تفلیس بخوبی معلوم است آیا این مأموریت صحت دارد یاخیر؟

معاون وزارت خارجه - کار گذار بغداد منتخب الملک است که چندی است در وزارت خارجه مستخدم بوده و از مستخدمین صحیح امین قدیمی وزارت خارجه است و بکلی مأموریت متمتع السلطنه را تکذیب میکنم و منتخب الملک پس فردا حرکت خواهد کرده

رئیس - دستور جلسه آتی - راپورت کمیسیون بودجه در باب تجدید کتترات مسیومولیت راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع به عتیقات - در باب کسویه یزد - بقیه دیوان محاسبات

مجلس يك ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد

جلسه ۱۹۶

صورت مذاکرات روز سه شنبه غره

شهر محرم الحرام ۱۳۲۹

مجلس دو ساعت قبل از غروب ریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد و صورت روز شنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمود . غائبین جلسه قبل : حاج وکیل الرعایا - آقا میرزا اسدالله خان بدون اجازه .

فهیمللک - حاج آقا - سپه دار اعظام - سردار اسعد در موقع مقرر حاضر نشده اند.

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمایید .

فهیمللک - روز شنبه بنده بواسطه يك کاری که از قوانین مالیه بمجلس شورای ملی رجوع شده بود از موقع دیر آمدم و به آقای رئیس هم عرض کردم نمیدانم چرا در صورت مجلس اجازه بنده را ذکر نکرده اند .

ارباب کیخسرو - در آن دو سئوالی که بنده از وزیر داخله کرده بودم در آن قید نشده است که خود وزیر داخله تصدیق کردند که در بعضی بلاد دور دست حکام تجاوز میکنند و دیگر اینکه در مسئله دویم عرض کردم استیضاح خواهم کرد آنهم قید نشده است .

معاضدالملک - حالا آقای ارباب آن عریض سابقه بنده را که اعتراض میکردند که چرا مشروح می نویسند تصدیق خواهند فرمود نظر بهمین نکته بود حالا خودشان اعتراض نکنند و حالا اینجاعین آن سؤال و جواب نوشته نشده است لکن حواشی آن نوشته شده است .

ارباب کیخسرو - بنده عرض میکنم خوب است از آنچه زهاشیکه مفصل می نویسند بکاهند و آن چیزهایی که جواب وزیر است و سندیت دارد تمام بنویسند اظهارات بنده سندیت ندارد مینویسند ولی چه شد

جواب وزیر که سندیت دارد در این راقید نمیکنند؟

رئیس - در باب صورت مجلس دیگر ملاحظاتی نیست (اظهاری نشد)

رئیس صورت مجلس را امضاء نمود - صورت استیضاح ارباب کیخسرو بدین مضمون قرائت شده مقام منبع ریاست مجلس مقدس شورای ملی شهادت ارکانه - چنانکه در جلسه گذشته با حضور آقای وزیر داخله عنوان شد بنده در خصوص تجاوزات غیر قانونی رشیدالملک حکمران اردبیل از وزارت داخله استیضاح خواهم نمود لهذا مقرر شود در زودترین جلسات بجهت استیضاح وزیر - مزبور حضور بهم رسانند .

ارباب کیخسرو - این لفظ استیضاح يك ترس بدل و رراء انداخته است و چنان تصور میکنند که هر استیضاحی اسباب آن خواهد بود که وزیر را از مسند وزارت پائین بیاورد استیضاح يك استیضاحیست که از وزیر میشود که معین شود تصحیح از وزیر است یا از دیدری البته اگر از وزیر باشد آنوقت وزیر از مسند وزارت پائین می آید اگر از کسی دیگر باشد ابوت تصدی دیگر میشود این است که تا بحال مقداری اینجا استیضاح شده است و هیچکدام برای جواب حاضر نشده اند مثلاً از نایبهای سابق که استیضاح شده است نیامده اند جواب بگویند نایبها اسمها کرده اند لویا منحصر شده است راه گریز و رراء باینکه اسمها بدهند اسمها علاجی برای مملکت نخواهد شد در میان استیضاح باید حصر شود جواب بگویند بهمان اسمها بیاید گفتا کرد بموجب قانون اساسی باید عمل کرد نایبها تکلیف معلوم شود این است که بنده تقاضا می کنم وزیر داخله و سایر وزراء که باید حاضر شوند و جواب استیضاحات را بدهند زودتر حاضر شوند و جواب بدهند راپورت کمیسیون بودجه باین عبارت قرائت شد :

کمیسیون بودجه در روز دوشنبه ۲۵ ذیحجه دو ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای میرزا مرتضی قلیخان منعقد گردید در خصوص تجدید کتترات مسیومولیت مدیر پست ممالک مجروسه که کمیسیون پست و تلگراف رأی داده بود مذاکرات زیاد شد و ماده اول کتترات که در خصوص مدت کتترات باشد چون راجع بکمیسیون بودجه نبود داخل مذاکره نشده در خصوص ماده ثانی که اقلاً دادن ۲۰ هزار فرانک موجب سالیانه باو باشد که ۱۸ هزار فرانک موجب سابق او و دو هزار فرانک اضافه است کمیسیون بودجه همین قسم با کثرت تصویب می نماید و ثانیاً برقراری یک هزار و پانصد فرانک از حقوق فوق العاده او باسم موجب آنرا نیز تصویب می نماید - در ماده ثالث که تبدیل يك هزار و پانصد تومان فوق العاده مسیومولیت بر فرانک از قرار صدی دو بیست و هفت قران رأی نداد چون رواج مملکت ایران پول خود ایرانست تبدیل تومان را بر فرانک صحیح نمی دانند در ماده رابع که اضافه سیصد فرانک بر فوق العاده مسیومولیت است کمیسیون با کثرت رد کرد ولی یک هزار و پانصد تومان فوق العاده او را تصویب می نماید که بعد از وضع

دهزار فرانکی که از فوق العاده کسر و بر مواجب او افزوده خواهد شد تمهرا دریافت دارد ماده پنجم و ششم خارج از وظایف کمیسیون بودجه است و رد و قبول آن بسته بنظر مجلس مقدس است .

وکیل التجار - همه آقایان مسبقاً که بنده یکی از اشخاصی هستم که در تجدید کنترات مستخدمین خارجه مخصوصاً و در جلب مستخدمین جدید خیلی جدیت داشته و دارم و خیلی اصرار دارم آنقدریکه لازم داریم بخوابیم و بیاوریم ولی در این موضوع بخصوص چون معلومات شخصی دارم تکلیف بنده این است که عرض میکنم که قریب ده ماه بنده شخصاً یعنی از طرف انجمن ایالتی گیلان طرف مذاکرات بودم که از بابت پست بعضی چیز های دیگر ما بین پستخانه طهران و پستخانه گیلان مذاکره میشده است بعد از آنهم داخل مذاکراتیکه راجع بتمام آن بوده بودم و کاملاً به بنده ثابت شده است و حاضر اسناد و دلیلی که بر بنده معلوم شده است اظهار بدارم و هر کس میل دارد ببیند و ثابت میکنم بنده استعداد شخصی این آدم را چون مسیو مولیتر دیده است که اجزای آن در این مدت که در اداره بوده اند یک اندازه هوش پیدا کرده اند و ممکنست یک جایی برسند باینجهت راضی بترقی آنها نمی شود این یک چیز است که در مدت ده ماه مکاتبه و مراد و نوشتجات شخصی او را که بنده دیده ام بر بنده ثابت شده است و عرض کردم که نوشتجات او حاضر است و آن حرکاتیکه از او فاش شده است در یک مدتی مجبور کرد نسبت بیکمی از محترمین اجزای پستخانه که از مسلمین بود سوء رفتار شود بالاخره مجبور کردند که از اینجا یک مأمور بفرستند یک بیچاره ای را که آن وزیر پست تصدیق کردند که حساب او را رسیدگی کرده اند و صحیح بوده است بواسطه عرض شخصی مجبور کردند که عده ای سوار برود آن بیچاره را جبراً بیاورند اینجا و آن آدم مدتی ناخوش شد و بالاخره جانی سلامت در برده است و الان مدتیست که بیکار مانده است محض لجاجت شخصی در آن موقع که بنده دیدم آنقدریکه ممکنست با ملت و هیئت احرار ضدیت و لجاجت کرد و خارجهارا هم وادار کرد که ضدیت کنند فقط چیزیکه توانست خط پست و اداره پستخانه گیلان را در مقابل بد رفتاریهای او محافظت کند همان درستی و خوش رفتاری انجمن و صحت رفتار مبشر الملک بود که بینی و بین الله کمال همراهی را کرد تا اینکه اینخط پست را بخوبی نگاه داشته اند و مخالفتهائیکه این آدم کرده است آنان موجود است بنده ناچار بودم که این اطلاعاتی که دارم عرض بکنم برای اطلاع آقایان نمایندگان و اگر تجدید کنترات او را تصویب کردند آنوقت بعضی عرایض دارم که خدمت آقایان عرض خواهم کرده .

منتصر السلطان - در اینخصوص که اینجا مذاکره کردند راجع بمسیو مولیتر چون این راجع بر مواد اوست که راجع بکمیسیون فواید عامه است دفاع میکنم و در باب پولش راجع بکمیسیون بودجه است باینجهت در این باب عرض نمیکند مذاکراتیکه رئیس کمیسیون بودجه اجازه بدهد بنده همین اندازه میدانم که این شخص مسیو مولیتر شخصی است که در کارهای اداریش کمال دقت و درستی را بخرج داده است و بر اعضاء کمیسیون فواید عامه مکشوف شده است و البته کسی که میخواهد حدود و تکالیف خودش را مرتب نگاه بدارد که فرداً فرد اجزاء از ترتیب جریان اداره و از آن قانون

که رئیس و وزیر بجهت اداره معین میکند تخلف و ورزند البته بالطبع اسباب دانشکی و کمورت بعضی اشخاص میشود پس نباید بکنفر رادر این باب مثل بزیم برای یک تجدید کنتراتی و اگر کسی شکایتی دارد از هر یک وزارتخانهها و رؤسای ادارات میتواند برود شکایت خودش را بدهد بجایهای لازمه و دادخواهی بکند ولی همینقدر میدانم که مسیو مولیتر تا همین ساعت خیلی خدمت کرده است و کارهای اداری خودش یعنی آنکارهائیکه باو رجوع شده است آن اندازه که توانسته است مواظبت و کوشش کرده است .

وزیر پست و تلگراف - فرمایشات آقای وکیل التجار من را مجبور کرد که عرایضی بکنم از ایشان و سایر نمایندگان محترم خواهش میکنم قدری دقت بکنند در یک مسئله که وزیر می آورد به مجلس نمایندگان ملت باید نظر اساسی مملکتی بآن تقاضای وزیر بیندازند و بعد از دقتهای فراوان رأی خودشان را بدهند حالاً قبل از اینکه داخل مذاکره بشوند به بینند که اداره پست مملکت ایران آیا یک رئیس لازم دارد یا ندارد و آن رئیس اروپائی باشد خوبست یا نباشد و این رئیسیکه آنروز خدمتیکه در اداره خودش تا امروز کرده است خوب بوده است یا نه اینها را از وزیر مسئولی سؤال کنید او هم توضیحات خودش را بدهد عوض اینها می آیند بالای منبر میکوبند یک مسیو مولیتری بود در رشت و صحیح است و او هم خدمت اغلب نمایندگان رفته است پیش خود من هم آمده است و خیلی حرفها هم زده است لیکن میخواهم بدام فقط اظهار مبشر الملک امروز از برای شما کافیست که یک کنترات مسیو مولیتر که چقدر خدمت کرده است که اداره پستخانه شما با مراقبت صحیح او یک کرور در سال عایدات درد بگوئیم که این کنترات تجدید شود بجهت اینکه چه اشخاصی را از رشت آورده اند بیک فحش کرد یکی ناخوش شد و همین جهت نباید کنترات او تجدید شود بنده همینقدر جلب میکنم نظر آقایان را با اساس مملکت و اوضاع مملکت که این که مبشر الملک شکایت از او دارد لازم نیست که یک نماینده از او شکایت بکند من می گویم کنترات او باید تجدید شود من این را می گویم من یک مدت وقتی در این اداره هستم می دانم و بنظر آقایان رسیده است که هر کس در این مملکت در هر اداره بخواند یک ترتیبی بدهد و یک رفورمی در یک اداره ترتیب بدهد یک جمع کثیری علایقه برضد او خواهند شد و آن اشخاص یا در روزنامه میروند فحش می دهند یا کافدهای مخفی می نویسند و تهدید می کنند بنده در خصوص خودم الان می بینم بطوریکه از آفتاب روشن تراست که ما اشخاصی را که نهایت خطا کار را در یک اداره کرده اند مثل آنکه در اداره خودم کرده اند گرچه خواهند گفت داخل شخصیات شده است لکن من باب المش عرض میکنم بآنها گفته ام آقایان بیایید پول بگیرید و یک چندی کناره بگیرید که اداره را یک رفورمی بکنیم آن اشخاص میروند در روزنامهها فحش میدهند و شاید فحش بمجلس شورای بدهند حالا موقعی که یک وزیریکه تجدید کنترات یک مستخدم را بمجلس شورای ملی پیشنهاد میکند اظهار می کنند که مسیو مولیتر بفلان ظلم کرده است آیا شایسته است که تشریف بیاورید این جا این طور بگوئید تصویب که نمیکند این کنترات تجدید نشود خیر والله بالله

امروز موقع این مذاکرات نیست یک اداره باین اهمیت و عظمت با روابطی که با خارجه دارد ملاحظه کنید اولاً که یک رئیس لازم دارد یا ندارد ثانیاً این باید اروپائی باشد یا نباشد ثالثاً آیا این شخص در مدت مأموریت خودش خدمت خودش را انجام داده است یا نداده است بعد از آنکه این صدمه طلب معلوم شد آنوقت باید یک وزیریکه که یک تقاضائی میکند میگوئید مسئولیت بعهده شما است و هر روز شما را استیضاح می کنیم و فر فر هم میکنید چرا نمی آید جواب استیضاح را بدهید باید حاضر باشد بگوئید که این حرف شمارا هم می شنویم که برای اداره نان رئیس اداره اروپائی لازم است .

حاج شیخ اسدالله - محض خاطر فرمایش حضرت والا اول عرض می کنم که بنده نه مبشر الملک را دیده ام و نه میشناسم که توهم برود که مبشر الملک یا دوله - من حرفی زده باشد لیکن خیلی متأسفم که یک چنین کنتراتی که میخواهد بسته شود در باب یک اداره بزرگی مثل اداره پست باین اهمیت اگر چه از خدمات بزرگیها من خیلی ممنونیت دارم و خیلی خدمات آنها باین مملکت کرده اند این را هم نمی شود منکر شد این عرض را میکنم ولی میخواستم عرض کنم که یک وقتی باید در مجلس یک چنین پیشنهادی شود که می خواهیم کنترات مسیو مولیتر را تجدید کنیم که یک تبادل افکاری بکنیم و یک مدتی وقت از برای ما باشد شاید سه ماه قبل از این می توانستیم بهتر از این شخص نمی گوئیم بد خدمت کرده خوب هم خدمت کرده یکی را بیاوریم در اداره خودمان بر فرار کنیم اما یک وقتی این را می آورند در مجلس و خودشان در چندی قبل فرمودند که مدتیست از کنترات این گذشته است حالاً هم حضرت والا می فرمایند که خیلی اهمیت دارد و اداره رئیس ندارد و کار مختل میشود بعد از فرمایشات آتشین یعنی مجبورید که کنترات را تصدیق بکنید بعد از این فرمایشات بنده هیچ تصدیق این را نمیکنم که واقعا این قسم صحیح است که میفرمایند این کنترات واجب است و باید بشود و اگر نخود اداره پست ندارید یا مرتب نخواهد شد اداره پست همینطور میماند اینچاره ندارد باید قبول کرد و اگر هر آنچه کنترات این رد شود ممکنست از برای حضرت والا یکی دیگر را اگر این را رد بکنیم مثل این یا بهتر از این کنترات بکنند که این اداره را دانش بکند یا خیر بنده حیرانم در حقیقت در باب رأی خودم توضیحات این عرایض بنده را بفرمائید تا رأی خودم را عرض کنم .

وزیر پست و تلگراف - گویا سوء تفهمی شد بنده هیچوقت عرض نکردم البته هر چیزی را که آوردند مجلس باید حتماً قبول کنند مجلس نظر خودش را میکند اگر صلاح دید تصویب میکند و اینکه میفرمائید امروز آورده اید میفرمائید فوری بگذرد اینطور نیست خیلی فریب است در سابق در وزارت سردار منصور یا معتمد خاقان این را آورده اند بمجلس و در زمان بنده هم نبوده است و باین فوریت هم نیست مدتها هست مذاکره می شود و اما در باب اینکه اگر او را رد بکنیم ممکن است بهتر از او را کنترات کنیم یا ممکن نیست در کمیسیون فواید عامه هم در اینباب مدتها مذاکره شد ممکن است که یک شخص

جدیدی را برای اینکار آورد و لیکن يك نظر بانی بوده در این مورد که آن شخص جدیدی را که میتواند از برای اطلاع و کسب بصیرت یقیناً يك سال وقت تلف خواهد شد و این شخص بصیرت کامل دارد و اداره را اداره کرده است باین دلایل و دلایل دیگری مصلحت شده است که کنتترات او را تجدید کنند ولیکن در کمیسیون هم عرض کردم نباید اکتفا کرد باین که نفر دومی نفر دیگر هم بنده عنقریب تقاضا خواهم کرد که بیادرم که آنها کمک و معاون باشند حالا بگم که معاونت در اداره است باینکه نفر آنطوریکه میخواهم منظم باشد منظم نمیشود و حالا يك اشخاص دیگری فوراً حاضر باشند که این مقام را تصرف کنند و حاضر باشند از برای انجام کارهای پست نیست این است که خدمت آقای حاجی شیخ اسدالله عرض می کنم که فرمایشات ایشان صحیح است و این وقتها و فور در کمیسیون شده است و وزیر هم وقتی يك مطلبی را میگوید میآورد و عرض میکند فلان مسئله لازم است یقین است يك لزومی را حس کرده است که این را تقاضا کرده است.

نوشته است (کنتترات) و تعیین نکرده است گمان میکنم که باید نوشته شود کنتترات برای ریاست پست نه اینکه فقط نوشته شود کنتترات بجهت اینکه ما اشخاص من حیث (هو) را لازم نداریم اشخاص را بجهت کار لازم داریم پس باید کارش هم همین بشود حالا خوب است راپورت کمیسیون فواید عامه خوانده شود و در آن مذاکره در کلیات بشود که معلوم شود اگر در آن موارد کسی حرفی دارد بزند.

رئیس - اینکه فرمودید موضوع مذاکره چیست موضوع مذاکرات همان کلیات است در راپورت کمیسیون فواید عامه که خوانده نشد چونکه ابتداء آمد بمجلس و خواستیم که در اینخصوص داخل مذاکره شویم مجلس اظهار کرد که این راپورت باید برود بکمیسیون بودجه کمیسیون بودجه هم در باب بودجه این کنتترات رای خودش را بدهد پس حالا موضوع مذاکرات همان کلیات است که تقاضا شده است بر تجدید کنتترات.

بجهت - بنده مسبق بودم که رجوع بکمیسیون بودجه شده بود ولی عرض میکنم که باید راپورت کمیسیون فواید عامه مجدداً خوانده شود که ما در کلیات آن مذاکره کنیم پس از شور در کلیات در مواد آن مذاکره کرده رای بدهیم.

« در اینموقع راپورت کمیسیون فواید عامه که سابقاً نیز در مجلس قرائت و در نمرات سابقه درج و منتشر شده بود مجدداً خوانده شد »

حاج آقا - در مورد تجدید کنتترات مسیومولیر باز مجبورم که همان عقاید سابقه خودم را که درباره کلیه مستخدمینی که از بلژیکی ها مستخدم شده بودند عرض کنم نه اینکه نظر بشخص مسیومولیر داشته باشم سه مطلب آقای وزیر پست فرمودند که حقیقتاً راجع بکلیات این لایحه است که پیشنهاد شده است یکی اینکه این اداره باید يك نفر مستخدم داشته باشد که این اداره را ترتیب بدهد یا نه اینچنینی است و مسلم است و بنده آنوریکه لایحه وزراء پیشنهاد شد در مجلس بجهت استخدام مستخدمین خارجه منتظر بودم که از وزیر پست و تلگراف هم همین تقاضا شده باشد که بقدری که لازم دارند نوشته باشد و بخوانند و همچنین از وزارت جنگ لکن نخواهند و آنها هم که خواستند همینطور ما ندانیم است خیلی لازم است مثل سایر ادارات ما این اداره هم يك نفر مدیر میخواهد که حقیقتاً بتواند این اداره را مرتب و بشکل جدید تأسیساتی بکند ولی اینکه این شخص باید اروپائی باشد یا نباشد عقیده بنده این نیست که باید اروپائی باشد بنده اساساً همیشه عقیده خود را اظهار کردم که ما لزیم نیستیم که باید اروپائی باشد باید يك نفر متخصص این کار باشد ایرانی باشد اروپائی باشد امریکائی باشد فرق نمی کند از برای ما متخصص می خواهم و مکرر عرض کردم که در هر اداری که ما بتوانیم از زردشتیهای تربیت شده که بتوانند از عهده اداره کردن برآیند هم در سایر دول بزرگ مستخدم هستند و واقف اداره میکنند اگر ما بتوانیم آنها را مستخدم بکنیم و در اداره بیادرم خیلی لازم است و بنظر بنده بهتر از يك مستخدم اروپائی

هست ولی به نظر من باین نظرانی که در سابق بوده و خود آقای وزیر پست و تلگراف هم فرمودند که علاوه بر این يك چند نفری بعنوان معاونت باشند البته ما باید در این مقام باشیم که همیشه از زردشتیها برای معاونت استخدام بکنیم که اگر يك وقتی محتاج باشیم به تجدید کنتترات بتوانیم يك معاونی که از او کار ساخته است بگذاریم سر کار و يك مدتی فارغ باشیم از این که حکماً امروز باید اداره را مرتب کنیم و حکماً باید فلان شخص را مستخدم کنیم سلیقه بنده است و اما در این که فرمودند این شخص را کنتترات بکنیم من نظری بشخص ندارم البته يك نفر وزیر است که مسئول يك اداره است باید نظرات و ملاحظاتی اداره خودش و شغل آن کسیکه در اداره او باید استخدام شود بکنند و ملاحظه ایات و کفایت آن شخص را بکنند و آنوقت بمجلس پیشنهاد بکنند البته وزیر پست و تلگراف هم فکر اینها را کرده است پیشنهاد کرده ولی يك چیز هست که ما همیشه در موقع استخدام يك نفر مستخدم فکر این را می کنیم که این اروپائی است و اجازه ما را نخواست اداره می کند و بعد از این که دو سال سه سال یا بیشتر یا کمتر که در يك اداره ماند بعد که بخواهد بیرون برود علاوه بر اینکه ترتیب داده است يك اداره را يك اشخاصی را هم برای ما گذاشته باشد که اگر يك مدتی آنها بیرون آیند بتوانند از عهده اداره کردن برآیند نه اینکه ترتیب هم برفتن خودش از اداره بیرون برود مثل ترتیب ما که يك وزیر که سابق يك وزارتخانه را اداره می کرد در زمان ریاست خودش وقتی که بیرون میرفت ترتیب با خودش میرفت و این با اساس اداره کردن اداره خیلی منافات دارد اگر يك کسی اداره ای درست کند شخص مدیرا که بیرون برود ترتیب نباید از اداره بیرون برود ولی بدبختانه ما می بینیم که مستخدمینی که ما استخدام می کنیم وقتی که میروند ترتیب اداره را با خودش نمی برند اینرا نمی فهمم با مرتب بودن اداره بطور می شود که اداره بهم می خورد با رفتن مدیر آن اداره باید این نقطه نظر را هرگز از دست نداد که ما يك نفر را که می خواهیم استخدام بکنیم مکرر عرض کردم در استخدام برای که يك اشخاصی هم عرض می کنم باید شرط بکنیم که آن کسی که يك اداره را اداره می کند هر نظم و ترتیب کند چند نفر از ایرانیها را که بعد از آن که خدمتش تمام شد بدست ما بدهد که اینها از ترتیب اداره منتفک باشند بدانند و مطلع شوند نه این که از فهم اداره کردن جلو گیری بکنند و نگذارند که يك ذره چیز بفهمد و منتظر ترتیب اداره باشند و من تصور می کنم که از قبل تا بحال هر چه استخدام کرده ایم از اروپائی ها در کمال اصرار این رشته را تعقیب می کردند که آن مستخدمینی که از ایرانیها در زیر دست آنها هستند از ترتیب کار آنها اطلاعی بهم نرسانند که بعد از اینکه بیرون میروند دچار اشکالات میشود این در کلیات بعد که در مواد رسیدیم بنده در ترتیب مواجب و مدتش عرایض دارم که در موادش عرض میکنم.

منتصر السلطان - در خصوص ترتیب کردن ادارات فرمودند در واقع همینطور است که بنظر آقای حاج آقا رسیده است همین قسم ترتیب کرده اند و مشغولند ترتیب میکنند ولی يك نکته اینجا هست که جناب عالی تصور میفرمائید که يك نفر که آمد فوراً يك پستخانه ای که (۱۶) ایالت پست است (۱۰۰) شعبات دارد این يكصد و پنجاه محل تماماً قانونی و تماماً مطلع و آگاه میشوند اینطور نمیشود مگر بروند مدرسه يك نفر مسیومولیر میتواند ۲۰ نفرالی ۳۰ نفر ترتیب کند و برود آنها را بفرستد بولایات چنانچه امروزه پستخانه خراسان بقرسی منظم است که همیشه از او تجدید میکنند و چنان منظم است که مبادله پستی که مهمترین کارهای پست است که يك نفر مستخدم اروپائی لازم دارد چند برابر مبادله پستی شده است علاوه در سال چه اندازه از کلی پستال و چیزهای دیگر علاوه شده است بریست که دفترهای صحیح و اشخاص صحیح آگاه داریم لکن يك مرتبه هم نمیتواند مسیومولیر که در این چند سال که آمده است تمام اجزای مثل خودش بصیرت آگه بکنند که اگر امروز خودش نباشد بتوانند بجای او کار بکنند و خدمات او امروزه خیل محل تجدید و تحسین است.

کاشف - بنده تمام مذاکراتیکه اینجا میشود همه اینها را خارج از موضوع و بیفایده می بینم عقیده شخص بنده اینست که چون اظهاراتیکه میشود معلوم نیست در مواد است یا در کلیات و اگر چنانچه در کلیات است هیچ فایده در این مذاکرات نیست بجهت اینکه تماش خارج از موضوع است و در حواشی صحبت میشود و همین جهت بوده است که ما مدت زیادی وقت خودمان را صرف این حرفها میکنیم و بکلی اصل مقصود از بین رفته است وقتیکه راپورت کمیسیون فواید عامه بمجلس آمده در آنجا اکثر نظری در شخص با در مدت کنتترات داشتید باید همانوقت این گفتگوها را میکردند که ما این شخص را صحیح نمیدانیم باینکه در مبلغ آن حرفی داشته همانوقت مذاکره میکردند که این مطلبی که کمیسیون فواید عامه نوشته است از وظیفه آن کمیسیون خارج بوده است و بایستی رجوع شود بکمیسیون بودجه که کمیسیون بودجه نظر بر جمع و خرج مملکتی که دارند ملاحظه بکنند و تصویب مواجب را کمیسیون بودجه بکنند حالا دیگر نمیدانم مذاکراتی که امروز میشود مقصود چیست اگر مقصود اینست که آن آدم بکلی رد بشود و نظریات کمیسیون را هیچوجه تصویب نمیکند اگر آقایان میخواهند رد بکنند همان روز اول که بمجلس آمد ممکن بود که رد بکنند و هیچ لازم نبود رجوع بکمیسیون بودجه شود بنده نمیدانم چه ملاحظه بودجه هم نظرات کمیسیون فواید عامه را تصویب بکنند و اساس فواید عامه را داشته باشد کمیسیون فواید هم تصویب کرد و آورد بمجلس و اظهار کرد و بعد نظر باینکه اساساً کسی ایراد نداشته رجوع بکمیسیون بودجه شد و حالا آقایان اینها را که اتیکه میکنند باید در جزء جزء مذاکره شود بنده اشخاص کار ندارم اول در کنتترات مذاکره شود که این کنتترات تجدید میشود یا خیر بعد در مبلش که کمیسیون بودجه راپورت داده است اینمبلغ نظر کمیسیون بودجه هم هست که آقایان در مقدار این مواجب و کم و زیادش ، مذاکره کنند دیگر زیاد بر این هر قدر مذاکره بکنیم در حاشیه است و وقت مجلس تلف میشود و هیچ نتیجه حاصل نخواهد شد.

فهم الملک - بنده اساساً موافقم با آقای کاشف حالا میخواستم پیشنهاد بکنم و عرض بکنم آنچه بر این که باید مطرح کنیم و شوردر آن بکنیم چهار چیز است یکی اینکه آیا بیبینم استخدام يك نفر بسمت مدیری کل برای اداره پست و تلگراف لازم است یا خیر اگر تصویب شد آنوقت در مسئله تا به امت مذاکره شود و رای بگیرند بعد از آن اینکه تصویب شد مدت صحبت بکنند بعد از آن پولش دیگر هیچ چیز دیگر وظیفه مجلس نیست شرایطی را که بخواهند در باره او بنویسند یا اینکه معاون میخواهند از برای او تعیین بکنند یا اینکه تمام اینها را جمع بیک وزیر مسئول است ما چکار داریم چه میکنند شاید خیلی هم خیانت می کنند و شاید هم خیلی صحیح است طرف این مذاکرات وزیر است اگر بدتر رفتار کرده یا خوب طرف این است یا ضحاحات وزیر است استند دارم در همین چهار مسئله صحبت کنند اولاً لزوم استخدام يك نفر مستخدم اروپائی ثانیاً تا به امت ثالثاً مدت خدمت را بمقدار حقوق در مقابل خدمت باقی چیزهای دیگر را واگذار بکنند بوزارت پست و تحسین است.

کاشف - بنده تمام مذاکراتیکه اینجا میشود داخل شور مواد شویم اگر آقایان تصویب کردند در واقع دو چیز را تصویب کرده اند یکی لزوم استخدام اروپائی یکی ملیت آنوقت مذاکره می کنیم در مدت خدمت و حقوق او.

وکیل التجار - عرایضی که بنده کردم گویا فراموش نشده باشد و چند نفر از نمایندگان معترم اینجا شنیدند و جمعی از تماشاچیهام شاهدند صورتش که اینجا ثبت می شود بنده يك شرطی از اطلاعات شخصی و چیزهایی که در مدت ده ماه تحصیل کرده بودم اینجا اظهار کردم و با آمال نتیجه آنرا عرض کردم که یکی از آنها این بوده است که يك زحمتی هم بر فلان شخص وارد شده است که در واقع آن يك نمونه ای بوده است که بنده نشان داده ام و الا اظهارات بنده تمام از روی همان اطلاعات شخصی بوده است که در مدت ده ماه تحصیل کرده ام و عرض کردم شکایتی که در این باب رد و بدل شده است الان در انجمن ایالتی حاضر است ولی خیلی متأسفم که يك وزیر بر می خورد تمام عرایض مرا منحصر میکنند باغراض شخصی که يك نماینده آمده است اینجا تمام این کنتترات را برای اظهارات يك بمشرا الملکی که آمده است پیش او اظهاراتی کرده است رد می کند بنده خیلی خیلی متأسفم برای اینکه چرا باید این طور منطقی و منقلب بشود مذاکراتی که يك جمعی شاهد و حاضر باشند در اینجا و باز عرض میکنم که آنچه بنده عرض کردم اطلاعات و امتعانات شخصی بوده است و نوشتجات دارم در این باب که عرض کردم و تمام موجود است و اگر آقایان نمایندگان بخواهند ممکن است ارائه بدهم اما اینکه فرمودند که این راجع بمجلس شورای ملی نیست مجلس شورای ملی نهایت در این فقره مذاکره بکنند این یکی از مختصات شورای ملی است چنانچه سابقه هم داریم و دیدیم که کنتترات سایر حضرات بلژیکیها را هم میخواهند تجدید بکنند آوردند بمجلس و مجلس هم در باب کنتترات هم در باب مبلغ آن رای داد و هیچوقت ما نمی توانیم که حرفی بزنیم

و خودمان راضی بکنیم بنده اینطور عرض نکردم که اعتراض فرمودید و انگهی تجدید کنتترات پیشنهاد شده است و بعد اضافه مبلغ کنتترات است او پیشنهاد نشده که لزوم يك مستخدمی را برای فلان اداره بخواهیم تصویب بکنیم و بعد ملیت او را همچو چیزی پیشنهاد شده است تجدید کنتترات فلان آدم اضافه مواجب او ما باید تصویب بکنیم تجدید این کنتترات را یا تصویب نکنیم بعد از آنکه تصویب شد آنوقت این مبلغ را هم تصویب بکنیم یا رد کنیم و بعد عرایض بنده این بوده است که آنجا نوشته است و در روزناجیات هم نوشته خواهند قارئین هم خواهند دید که اظهار بنده چه بوده است که در اینجا بعد از تجدید منقلب میکنند اظهارات بنده را.

شهبان - بنده مقصودم رد کردن فرمایشات آقایان نیست و حای مسیومولیر هم نیستم زیرا شخص او را نمی شناسم ولی همینقدر عرض میکنم تا يك وزیر که تازه این مسئولیت را قبول کرد و طرف سوعظن اهدی هم نبوده در چندین جلسه در کمیسیون فواید عامه حاضر شده اند و لزوم تجدید کنتترات مسیومولیر را با بیان ساده و دلایل صحیح مدلل داشته در تمام جلسات این بود که کمیسیون فواید عامه هم تصدیق کرد و راپورت داد بعد برای میزان مواجبش بکمیسیون بودجه رفت و کمیسیون بودجه هم تصدیق کرد و حالا آمده است بمجلس در این باب بعضی آقایان که اطلاعاتی دارند خوبست اطلاعات خودشان را بفرمائید لیکن نظرشان باید باین باشد که ما يك اداره بزرگی که در واقع دارای صد و پنجاه شصت نقطه است بطوری بوده است که همیشه مورد تحسین بوده است و تقصیری که ایراد گرفته اند فقط اینست که بالا تر و فوق ریاست خودش رفتار کرده است یعنی بعضی اختیارات را تحصیل کرده بود که آن راهم در این کنتتراتش تجدید کرده اند در این کنتتراتش جای هیچ خیالی باقی نمانده است حالا موافق آن فرمایش آقای حاج آقا که فرمودند يك نفر از زردشتیها را استخدام بکنند البته در صورتی که وزیر صلاح بداند پیشنهاد بکنند بنده يك نفر که با کمال جدیت قبول میکنم و افتخار میکنم باینکار زیرا که کمال درستی را باین طایفه سراغ دارم و ایران دوستی آنها را هم همه تصدیق دارند ولی يك کنتراتی را که يك وزیر شمشاه است به مجلس شورای ملی میفرستد و این جا تأخیر میشود و حالا هم يك مدتی از وقت او گذشته است و بدرستی اعمال مسیومولیر هم همه ما تصدیق داریم گمان نمیکنم و بوجب ایرادی باشد بجهت اینکه ما از نو برای پستخانه نمیخواهیم يك فکر تازه بکنیم که اسباب بپیمانی و نگرانی باشد باین جهت بنده تصور میکنم که در کلیات بیش از این صحبت نکنیم و بقای این آدم را تصویب کنیم و داخل شویم در مواد.

رئیس - این يك مسئله فامضیست لابد فکر های خودتان را کرده اید که باید کنتترات مسیومولیر تجدید شود یا نشود.

حالا رای میگیریم در اینکه داخل شویم در

جزئیات کنترات - کسانیکه تصویب میکنند داخل شدن در مواد این کنترات را قیام نمایند [اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد] شروع شور مواد کنترات مطابق راپورت کمیسیون فواید عامه گردید و ماده اول مطرح مذاکره شد .

ماده اول پیشنهاد وزیر - مدت کنترات برای چهار سال .

پیشنهاد کمیسیون - هیئت کمیسیون پس از مذاکرات زیاد با وزیر پست و تلگراف از قرار ذیل با اکثریت رأی داد که کنترات مسیو مولیتر تجدید شود از برای مدت سه سال .

حاج شیخ اسدالله - فرمودید در اینجا دو مطلب است یکی اینستکه بینیم اداره پست و تلگراف يك رئیس اروپائی لازم دارد یا ندارد بعد از این که تصویب شد که يك رئیس اروپائی لازم داریم آنوقت در تابستان هم باید رأی بگیریم حالا من نفهمیدم که این رأی به کدامه و در واقع بود راجع باصل لزوم يك مدیر یا رئیس بود یا رأی درمجلس بود که حالا شروع درمواد شده است .

رئیس - بنده که عرض کردم وقتی که مجلس رأی داد که داخل مذاکرات درمواد شویم در واقع رأی بدو چیز داده است یکی درخود لزوم يك مدیر اداره و یکی درمجلس حالا ملاحظه بفرمائید مجلس رأی داده است که داخل مذاکرات شویم و حالا مذاکره در این است که مدت کنترات چقدر باشد .

وکیل التجار - اظهارنظرنامه دارم مطابق نظامنامه هر گاه نماینده اظهار کند که رأی مشکوک شد باید تجدید رأی شود و حالا آقا شیخ اسدالله اظهار میکند که رأی برای من مشکوک شده است باید تجدید رأی شود .

وزیر پست و تلگراف - لازم است خاطر آقای وکیل التجار را متوجه کنم باینکه در نظامنامه نوشته شده است اگر رأی مشکوک شد (مشکوک شد) یعنی معلوم نشد که اکثریت حاصل شده است یا نشده است در اینجا معلوم شده است و اکثریت حاصل شد و ابداً رأی مشکوک نشد اینجا يك نفر میگوید که من نفهمیدم در چه رأی گرفتند اگر ایشان نفهمیدند اکثریت مجلس فهمیده اند این يك نفر باید کمال دقت را بکند ببیند در چه رأی میدهند نباید يك مجلس برای نفهمیدن يك شخص تجدید رأی نماید .

حاج سید ابراهیم - بنده میخواستم عرض کنم که ما باید اعتماد داشته باشیم بهیئت وزراء فقط ما تجدید کنترات يك نفر اروپائی را رأی میدهیم و در شخص اوما نظری نداریم او بسته است با انتخاب خود وزیر و مسئولیت خود وزیر و اینهمه مذاکرات عرض کردم با وقت کم و کارهای خیلی مهم زیاد حقیقتاً خیلی منافست و این راپورت هم در کمیسیون فواید عامه هم در کمیسیون بودجه مذاکره شده و تصویب شده است خوب قدری کمتر از این مذاکره کنیم .

ماده اول دو مرتبه قرائت شد .
رئیس - موضوع مذاکرات مدت سه ساعت در کنترات حالا در این موضوع مذاکره می کنیم .

شیخ اسدالله - بنده عرض میکنم آیا ما حق داریم نظریات خودمان را عرض کنیم یا خیر ما باید فقط نظریات خودمان را هر چه می دانیم اظهار کنیم بنده عرض میکنم که بواسطه قرائن و علامات که در نظر بنده هست بنده عقیده ام اینستکه در اداره پست هستند اشخاصی که بتوانند اداره کنند بستانه را بطوری که محتاج باین شخص نباشیم و بعد از آنکه بعضی لازم دانستند که کنترات شود يك شخص خارجی آنوقت بنده تبدیل کنترات مسیو مولیتر را بیک شخص دیگر بهتر می دانم .

رئیس - دیگر این اظهار جناب عالی بی محل است ملاحظه بفرمائید مجلس رأی داد در این که این کنترات تجدید شود حالا صحبت در مدت کنترات است اگر ملاحظاتی در آن دارید اظهار نمائید والا خود تجدید کنترات را مجلس رأی داد و گذشت .

افتخار الواعظین - از قراریکه بنده می دانم گویا اینکه وزیر پست و تلگراف این تجدید کنترات را بمجلس آورده است برای اینستکه برای انتظامات هر پستخانه وجود يك نفر اروپائی لازم می داند و بعضی از نمایندگان محترم مجلس مقدس که قدری تأمل دارند و پاره ای اظهارات می فرمایند نظرشان باینستکه اگر این کنترات را تبدیل بکنترات يك شخص کافی و وافی مطیع دیگری که امروز از خارج بیاوریم که اطلاعاتش از این شخص بیشتر باشد البته بهتر است باینجهت بنده عقیده ام اینستکه مدت کنترات را يك سال قرار بدهند و يك سال را بنده کافی می دانم .

مئین السلطنه - متعجبم از اینکه دونفر نماینده که اخیراً نطق فرمودند عمداً یا سهواً اصرار داشتند که از موضوع خارج شوند موضوع مذاکره اینستکه مدت کنترات این مستخدم سه سال در کمیسیون تصویب شده است نمایندگان باید اظهار بکنند این مدت زیاد است یا کم است مذاکره دیگری نباید بشود و يك سال هم خیلی گسست بجهت اینکه يك نفر اروپائی يك مأمور بلژیکی که امردار باشد و خدمت بکند راضی نخواهد شد که یکسال تجدید کنترات شود و سه سال هم زیاد نیست بجهت اینکه سایر مأمورین بلژیکی را هم که کنتراتشان را تصویب کردیم مدت سه سال بوده خوب است در همان سه سال رأی گرفته شود و بعد از برای آتیه اگر بخواهند معاون دیگری استخدام کنند در استخدام آنها نظرات خودشان را در باب مدت بنمایند حالا سه سال زیاد نیست و خوب است نمایندگان تصویب نمایند .

رئیس - حالا بقدر لزوم در این ماده مذاکره شده است رأی می گیریم پیشنهاد در راپورت کمیسیون فواید عامه در مدت تجدید کنترات مسیو مولیتر از برای سه سال - کسانیکه تصویب میکنند قیام نمایند .

رئیس - با اکثریت ۳۸ رأی تصویب شد راپورت کمیسیون بودجه در باب حقوق مسیو مولیتر بهسارت ذیل قرائت شده در خصوص ماده ثانی که اولاً دادن ۲۰ هزار فرانک مواج سالیانه او باشد که

۱۸ هزار فرانک مواج سابق او دو هزار فرانک اضافه است .
کمیسیون بودجه همین قسم با اکثریت تصویب مینماید .
بهجت - درموقیبه تجدید کنترات يك مستخدم خارجی بمجلس شورای ملی تقدیم می شود شایسته اینستکه آن خدمتانی را که آن مستخدم خارجی باین اداره کرده است به طور فهرست بمجلس وزیر مسئول پیشنهاد کند و اینکه نشده است يك تقاضائی است در واقع حالا در اینجا تعیین می کنند که دو هزار فرانک اضافه مواج می خواهیم باندیم وزیر تقاضا کرده است باید بدانیم که خدمتانی که مسیو مولیتر کرده است چیست که این اضافه را تصویب کنیم یا خیر حالا خوب است جناب وزیر پست و تلگراف نمایندگان را بطور اجمال مستحضر نمایند از خدمات او تا اینکه بتوانیم از روی صحت و درستی رأی بدهیم .

وزیر پست و تلگراف - بک صورت مفصلی اینجا نوشته شده است و حاضر است می ترسم با آنکارهای مهمی که آقایان وزراء دارند وقت مجلس را معطل کند اگر اجازه بفرمائید همین صورت مفصل را بدهم ژلاتین کنند و بین آقایان توزیع شود که ملاحظات خودشان را بفرمایند که چه خدمتانی کرده است و در این مدت در اداره پست چه شده است اگر چه بک صورتی سابقاً چاپ شده است و تقدیم شده است لیکن این بک صورتیست که خیلی دقت شده است .

حاج آقا - این ترتیب راپورت کمیسیون بودجه طوری درهم و برهم است که وقتی که بخوانند خواهند اضافه مواج برای او تصویب کنند نمایند سالیانه مواج او چقدر خواهد شد بنده هیچ نمیتوانم تصویب کنم که یک هزار و پانصد فرانک بفلان عنوان هجده هزار فرانک بفلان عنوان هزار و پانصد فرانک بفلان عنوان خوب بوده مجلس معین کند که چقدر می شود کلیتاً و در آن رأی گرفته شود يك مواج سابقه و يك کسرويك اضافه اینرا بنده نمی فهمم و معنی ندارد باید طوری باشد که وکلا بدانند درست چقدر تصویب میکنند .

میرزا مرتضی قلیخان - محض توضیح عرض می کنم و استدعا دارم درست توجه بفرمایند که اشکال دیگر باقی نماند این شخص ۱۸ هزار تومان مواج داشته است هزار و پانصد تومان هم بعنود فوق العاده باو داده شده است و باین عنوان فوق العاده بقالب مستخدمین خارجه يك مبلغی داده میشد کمیسیون فواید عامه مطابق پیشنهاد وزیر تصویب کرده بود که دو هزار فرانک از بودجه دولت اضافه مواج باو مرحمت شود و یک هزار و پانصد فرانک هم از فوق العاده او کسر و بر مواج او افزوده شود که بیست و یک هزار و پانصد فرانک مواج داشته باشد چون معلوم است اهمیت مواج بیش از فوق العاده است و آن هزار و پانصد تومان هم تبدیل بفرانک شود و بعد از وضع آن یک هزار و پانصد فرانک که کسر میشد از فوق العاده و بر مواج او افزوده شده است بقیه که پنج هزار و هفتصد فرانک میشود در حق او بر قرار باشد و سیصد فرانک هم

بعنوان فوق العاده باو داده شود این چیز است که کمیسیون فواید عامه تصویب کرده مطابق پیشنهاد وزیر است لیکن آنچه کمیسیون بودجه تصویب کرده دو کلمه است خیلی مختصر آن دو هزار فرانک اضافه بر مواج را کمیسیون بودجه تصویب کرده است بر فراری هزار و پانصد فرانک از فوق العاده بصیغه مواج این راه تصویب کرده است لیکن تبدیل هزار و پانصد تومان را بفرانک تصویب نمی کند کمیسیون بودجه لیکن تصویب کرده است که بقیه هزار و پانصد تومان که هزار و پانصد فرانک از او کسر میشود باو داده شود آن سیصد فرانک اضافه فوق العاده را هم کمیسیون بودجه تصویب نکرده است این يك چیز خیلی واضحی است .

میرزا یانس - بنده عموماً همراه هستم با اشخاصی که می گویند باید مستخدمین خارجه داشته باشیم برای اصلاحات ادارات و اینرا بهجت ایران خیلی لازم میدانم ولی چیز را که در باب مسیو مولیتر بنده کزاف می بینم آنستند مواجش هست که ۲۷ یا ۲۸ هزار فرانک مواج خیلی کزافیت بخصوص از برای يك مملکتی مثل مملکت ما که از قراریکه بعضی می گویند بروزی پانصد تومان مراده اش لنگ است و بروزی پانصد تومان مراده اش راه می افتد و بقدری مواج بلژیکیها در این اواخر زیاد شده بود که خود بلژیکیها در اداره کمرکات احساس کردند که مواج بلژیکیها بیک درجه قدمت در خدمت داشتند و آن نسبت اضافه مواج می بردند خیلی زیاد شده است و خودشان انصاف دادند که این مملکت استمداد دادن آنقدر مواج ندارد و تمام آن مستخدمین قدیم را کم کم تجدید کردند و مستخدمین جدید آوردند با مواجهای کمتر بنده عرض میکنم بجهت ریاست کل پست مستخدم خارجه خیلی صحیح است و لازمست ولیکن بنده گمان میکنم که مواجی که برای چنین مستخدمی میتواند بدهد منتهی درست تومان باید بشود بنده برخلاف شخص مسیو مولیتر هیچ عرضی ندارم خیلی آدم خوبی بوده است خصوصاً با اینکه آقای وزیر اینرا تصویب کردند و اظهار نمودند که خدمات کرده است و الا هم تصویب می کنند استخدام آنرا و اینکار خودشان است مسئولیت او در خصوص مواج او که رأی بنده دخیل است بنده هیچوقت تصویب نمی کنم که این مملکت آنقدر مواج کزاف بدهد .

وزیر پست و تلگراف - مسیو مولیتر ۱۸ هزار فرانک مواج داشته و هزار و پانصد تومان هم در یکسال و نیم دو سال قبل بطور فوق العاده باو داده شد در حاشیه کنترات او نوشته شده است و در واقع چیزیکه در اینجا تقاضا شده دو هزار فرانک است بعنوان اضافه مواج و اینهم نظر بآن بود که مستخدمین جدید کمرک را که تجدید کردند درجه شان نسبت باین پست برتر بود و مجلس تصویب کرد که سه هزار و پانصد فرانک به آن ها اضافه داده شود این رئیس کل يك اداره است آنها اجزاء جزء بودند باینجهت دو هزار فرانک اضافه مواج برای او تقاضا شد که از آنها چندان

عقب نماند و خواهش هم کردند که هزار و پانصد فرانک از فوق العاده اش بعنوان مواج باو داد شود و این تقاضا را بنده يك تقاضای خیلی بزرگی ندیدم که این هزار و پانصد فرانک را از فوق العاده بصیغه مواج باو بدهند کمیسیون هم تصویب کردند و اینکه آقای میرزا یانس می فرمایند صحیح است ولی از ابتدا اینطور مواجها را داده اند و حالا مستخدمین کمرک اینطورها مواج میبرند اینهم که درجه اش از آنها پست تر نیست نمی شود باو گفت مواج از آنها کمتر بگیرد باینجهت تقاضای دو هزار فرانک اضافه مواج برای او شد در صورتی که برای سایرین سه هزار و پانصد فرانک تصویب شده است .

بهجت - این رأی که دادیم تصویب کردیم تجدید کنترات مسیو مولیتر را یعنی گفتیم خوبست تجدید کنترات او بشود دیگر بچه شروط بشرطی که رأی خواهیم داد در اینصورت عرض می کنم اینک گفته میشود ۱۸ هزار تومان سابق مواج داشته یعنی چه اقلاً يك مجلس سابقی او را تصویب کرده است که ما آنرا قطعی بدانیم خیر يك کسی در يك دوره یک چیزی را تصویب کرده است از روی چه مأخذ بوده است بنده نمی دانم حالا تازه ما يك تجدیدی میخواهیم بکنیم باید بفهمیم برای چه این استخدام بشود برای اینستکه خدمت کرده است در دوره های سابق او هجده هزار فرانک حقوق داشته حالا ما می خواهیم يك اضافه باو بدهیم این يك حرف فلسفی نیست باید وزیر بگوید بفلان دلیل و فلان دلیل این خدمت کرده است و باید ۱۸ هزار فرانک باو مواج داد و دو هزار فرانک هم علاوه باو داد اولاً بنده این مواج را بطوریکه آقای میرزا یانس اظهار کردند خیلی میدانم ثانیاً بنده نمی دانم اینرا بچه قسم تصویب کنم حقیقت بیش من مکشوف نیست آخر بچه دلیل و مقابل چه خدمتی می خواهیم این اضافه را بدهیم

محمد هاشم میرزا - عقیده بنده این است که صورتی که وزیر گفتند ژلاتین بشود و بوکلاء داده شود که از خدمات آن مطلع شوند بهتر است والا باین ترتیب نمی شود رأی داد خوبست بماند روز دیگر بجهت اینکه شاید چنانچه اعضاء کمیسیون رأی ندادند اینجامه رأی داده نشود و رد شود از اینجهت عقیده ام اینستکه بماند بروزی دیگر **کاشف** - اساساً معلومست روزی که مستخدمین بلژیکی جلب بایران شدند درجه موقعی بود و برای چه موقعی بود و برای چه مقصدی بود و چه اشخاص متصدی این کار بودند و این یکی از افکار سابق است که کرده اند ما را مبتلا کرده اند باین که مواجهای زیاد بدهیم بملاوه این مبلغی که پیشنهاد شد ما ست زیاد از اندازه مواجست بابت که میتوانیم بدهیم فرضاً مواج مسیو مولیتر که رئیس کل اداره پست است و حالا پیشنهاد شده اگر تصویب کنیم بیول خودمان تقریباً ماهی سیصد تومان می شود و این مقدار مواج شخص وزیر است و حالا هم بآن ترتیبی که سابق بوده و بطور غلط مواج داده می شده است

میخواهیم اضافه کنیم فرضاً اگر در زمان استبداد که بيکی هزار و پانصد تومان انعام داده شده است این يك سابقه از برای آتیه در دوره مشروطیت نمی شود و بنده از این جهت از اول در کمیسیون فواید عامه که بوده ام همراه نبودم با اضافه مواج در صورتی که خیلی هم با آوردن مستخدمین خارجی همراه بوده و خیلی لازم می دانم و مسیو مولیتر را هم لازم می دانم ولی در خصوص مواج او ملاحظه بفرمائید ما میخواهیم بعد از این خیلی مستخدم خارجی از خارجه بیاوریم و باین طوری که بیش می رویم هیچ نمی توانیم استخدام مستخدمین خارجی بنمائیم که همه ساله داریم بر مواج آنها می افزایم در صورتی که بجهت این ها این اندازه مواج معین شده است بجهت سایرین باید پیش بدهیم از این جهت بنده از آقای وزیر پست و تلگراف استعا می کنم که خودشان ملاحظه بفرمایند در چه تفضیلات گرفتار شده ایم و وضع ماله چگونگی است و در حق يك نفر رئیس پست می توانیم آنقدر مواج تصویب کنیم ؟ در صورتی که رئیس کل کمرکات بیش از ۲۱ هزار فرانک مواج ندارد بر رئیس اداره پست چطور می توانیم آنقدر مواج بدهیم .

وزیر پست و تلگراف - اما رئیس اداره کمرک دو یا سه هزار فرانک مواج دارد سه هزار فرانک با ۲۱ هزار فرانک خیلی فرق دارد و اما در خصوص این مسئله بنده گمان می کنم که همان صورتی که محمد هاشم میرزا خواستند که طبع و توزیع شود و به آقایان داده شود طبع و توزیع بکنند و آقایان درست غور رسی بفرمایند و این مسئله مواجش بماند بعد از آن که تحقیقات خودشان را کاملاً بعمل آوردند آنوقت مطرح شود .

میرزا ابراهیم خان - بنده همینقدر یاد آوری می کنم حضور آقایان که این مسئله در ششم رجب گذشته از طرف وزارت پست و تلگراف به مجلس آمده است و تا بحال ببینید که چند ماه است مانده است باز هم بماند بنده منقعل می شوم از این که بگویند مجلس کار نکرده است یا در کمیسیون مانده است این ملاحظات را بنده ردمی کنم که گفته نشود در کمیسیون مانده است در کمیسیون هم نمانده است .

رئیس - آقای وزیر پست و تلگراف تقاضا کردند که این برای جلسه دیگر بماند .
آقای رئیس الوزراء فرمایشی دارند ؟
رئیس الوزراء - چون جناب حسین قلیخان نواب جداً از وزارت امور خارجه استعفاء داده اند و دیگر قبول نکردند آقای محتشم السلطنه که بنظر بنده کمال لیاقت و شایستگی را جهت این مقام دارند بنده معرفی می کنم بسمت وزیر امور خارجه و وزیر عدلیه را هم تا چهار پنج روز بیشتر تعیین می کنم و به مجلس معرفی می کنم .

ارباب کیخسرو - بنده از این حسن انتخاب خیلی تبریک عرض می کنم ولی خواستم بناظر نشان بکنم که مقام عدلیه هم کمتر از وزارت خارجه نیست و ما در این مملکت تا بحال عدلیه ای که

خواهد رسید رفع نگرانی وراث مفروقین را بنمایند.
حاج عز الممالک - این سئوال است که میشود گویا اغلبش جدید باشد و اینجا در ماده چهل و چهار نظامنامه داخلی می نویسد استیضاحات که در باب امور سیاسی داخلی مملکت است نباید بیش از یک ماه بماند تعویق بمسند بنده يك استیضاحی در خصوص اوضاع عربستان و ترتیب امنیه و سایر چیزهای آنجا دو ماه هست کردم و هنوز معتقد نیستم که در آنجا اقدامی شده باشد و گویا اهمیت آن بیشتر از این سئوال است باشد و استدعا دارم که اطلاع بدهید آقای وزیر داخله تا روز پنجشنبه تشریف آورده جواب استیضاح بنده را بدهند.
رئیس - آقای حاج آقا سئوالی داشتید از وزارت امور خارجه بفرمائید.

حاج آقا - حاج محمد اسمعیل مغازه عمل ضرابخانه را با دولت جدید بیک ترتیبی ختم کرده بود و هزار و پانصد تنگ مازریا دو میلیون فشنک از بابت سهمی خودش واگذار بدولت کرده بود و قریب شصت هزار تومان بیشتر باقی نبود و این تنگ ها در آلمان بوده و تا چندی قبل همچو شنیدیم که بواسطه اینکه حمل بایران نشده بود صاحب کارخانه میخواسته است آنها را حراج بکند بنده اولاً از آقای وزیر امور خارجه سئوال میکنم که حساب حاج محمد اسمعیل که تقریباً ختم شد و قریب ۳۰ هزار تومان بدولت جدید بدهکار بود تا آنروز تمام شده است یا خیر و ثانیاً باینکه امروز ما اینقدر احتیاج داریم بحمل اسلحه چطور شده است که تا بحال در حمل این اسلحه مسامحه شده است که صاحب کارخانه خواسته است بکلی آنها را حراج بکند.

معاون وزارت امور خارجه - جواب سئوال این نماینده محترم را در جلسه آتی عرض میکنم.
رئیس - آقای ادیب التجار سئوالی داشتید بفرمائید.

ادیب التجار - سئوال بنده از آقای رئیس - الوزراء است در خصوص پرو گرامی که در ماه رجب از طرف هیئت وزراء تقدیم کردند بمجلس - البته معلومت وزرائی که تعیین و معرفی می شوند بمجلس شورای ملی باید پرو گرام داشته باشند دلیله همین است که هیئت وزراء را که معرفی کردند پرو گرام آنها را هم تقدیم مجلس نمودند در اینجا هم اغلب مذاکراتی که میشود مخصوصاً امروز در مسئله مسیو مولتر که به محض اینکه يك نماینده اظهار می کند فوراً میگوبند حرف می زنند و عقاید تان را هم تقریباً بطوریکه اطلاع دارید بیاید بیان بکنید برای اینکه وزیر مسئول است و حالا این هفت ماده ایست که آقای رئیس الوزراء پیشنهاد مجلس کردند چون از خودشان هم پرسیدیم که در این چند دفعه که تغییری در هیئت وزراء پیدا شده است آیا پرو گرام آنها هم تغییر کرده است یا خیر (فرمودند خیر پرو گرام همان پرو گرامی است که در ۱۶ رجب تقدیم شد) در اینجا می نویسند - اول اقدام فوری در جلب مستخدمین خارجه - در صورتی که این اقدام

فوری نشد و تا بحال آنطوری که باید نتیجه آنرا بفهمیم نفهمیده ایم.
ارباب کیخسرو - این سئوال است با استیضاح؟
ادیب التجار - استیضاح نیست سئوال است اگر چون و چرا کردم استیضاح است. دویم اصلحات لازمه در دوائر نظمی و امنیه و حسن مراقبت جدی در دفع مواد فساد اینها را خود حضرت رئیس الوزراء بهتر می دانند که صلح و آرامی در مملکت متزلزل مینمایند سوم تهیه قوای نظامی را که عبارت باشد از يك اردوی جدید منظم از اسلحه ثلاثه مر کب از ۶ هزار نفر در مرکز وارد و ساخلوهای لازمه و غیره که خودشان باز بهتر می دانند - چهارم اصلحات امور مالیه و تمهید در عمل مالیات و اقدام فوری در تاسیس دیوان محاسبات مطابق قوانینی که از مجلس خواهد گذشت و تدارک وجهی برای مخارج ضروری و کسر بودجه و اجراء و اصلاحاتی که در تکثیر عایدات و تقویت مخارج ضرورت قطعی دارد.

پنجم - اصلاحات لازمه در امور عدلیه و تنقیح و تنظیم قوانین و فوائد لازمه در ضمن جریان امور در محاکم که می خواستم از حضرت وزیر عدلیه در باب امورات وزارت عدلیه سئوال کنم این بود امروز معرفی شدند بوزارت امور خارجه اصلاحات لازمه در امور مدارس اینهم ماده ششم است الی آخر که نمی دانم چه چیز است گویا مجلس شورای ملی که اول مقام رسمی مملکت است شده است و البته وظیفه اولیه هیئت وزراء بوده است که یکی یکی این مواد را بموقع اجراء بیاورند حالا از حضرت رئیس الوزراء استدعا می کنم که اجرائیات این هفت ماده را برای اطلاعات ما بفرمائید.

رئیس الوزراء - اولاً گویا درست توجه نفرمودید که اکثر مواد این پرو گرام بموقع اجراء گذاشته شده است آیا اطلاع ندارند که این فرمایشی را میفرمایند یا اینکه فراموش فرموده اند از همان روزی که این پرو گرام تقدیم شد افسدات در این باب شده است حالا اگر مواعی تولید شده باشد و بمحظوراتی دچار شده باشیم که نتوانسته ایم بانجام برسانیم شاید بحمل بر قصور نشود کرد و دیگر میفرمایند امنیت ولایات این پرو گرامی که تقدیم شده است پرو گرامی است که اگر تمام آن اجراء بشود هیچ نواقعی بر آن امورات این مملکت باقی نخواهد ماند و اگر تمام جزئیات آن بموقع اجراء بیاید آنوقت هیچ نواقص برای کارها نمیشود تصور کرد بنده گمان می کنم که به چوچه از طرف هیئت دولت قصوری در این باب نشده است تصور نمیکنم هیچ هیئت دولتی میتواندست در این مدت قلیل موفق اجرائی تمام جزئیات این پرو گرام بشود باینکه در این مدت خیلی از مواد آن بموقع اجراء گذاشته شده است و باره ای از آنها هم که میفرمایند چرا بموقع اجراء نیامده است چیزهایی هستند که مربوط بیکدیگر هستند یعنی تا یکی اجراء نشود در باره یکی دیگر نمیتوان اقدام کرد مسلم است آنطوریکه جناب عالی انتظار دارید که تمام این پرو گرام بموقع اجراء

بباید آنوقت میتوانم عرض کنم که کار پنجاه سال آتی امروز شده بود پس نباید اینرا از ما انتظار داشته باشید که پرو گرام را که عرض کردم در مدت دو ماه و سه ماه تمام آنرا بموقع اجراء گذارده باشیم.
ادیب التجار - بنده آنچه در این صفحه نوشته شده و تقدیم مجلس شده همه آنها را از روی حقیقت می دانم و ام این مواد از روی عقیده صحیحی که میتوانسته اند اجراء بکنند و پیشنهاد کرده اند بنده همچو فهمیده ام و بیشتر از این هم زحمت نمیدهم استدعا میکنم يك قدری بیشتر از این خدمت بفرمایند که مواد این پرو گرام مهمالکن زودتر اجراء بشود یعنی در خط این باشند که زودتر اجراء نمایند.

رئیس الوزراء - بنده گمان میکنم که منتها آرزوی هیئت دولت موفقیت باجرای این پرو گرام باشد و تا بحال هم به چوچه من الوجوه تصور نمیکنم که قصوری از طرف هیئت دولت شده باشد و هر قدر که ممکن باشد در خیال هستیم که پرو گرام خودمان را بموقع اجراء بگذاریم حالا اگر بعضی موانع جلوگیری نماید و نگذارد بآن سرعتی که اقدام میکنیم بمقصود برسیم آن يك مطلبی است علیحده و نمایندگانی که مطلع هستند از هر حیث ما را مددور خواهند داشت.

رئیس - دستور جلسه آتی روز پنجشنبه راپورت کمیسیون بودجه در باب اعزام چهار نفر محصلین فارغ التحصیل بفرنگستان و شور در بقیه قانون دیوان محاسبات.
 مجلس يك ساعت از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۱۹۷
صورت مذاکرات یوم پنجشنبه ششم
شهر محرم الحرام ۱۳۲۹
 مجلس دو ساعت قبل از غروب آفتاب بریاست آقای ذکاء الملک منعقد شد.
 آقای معاضد الملک صورت مجلس روز شنبه غره را قرائت نمودند.
 اسامی فائزین جلسه قبل ترتیب ذیل قرائت شد:
 دکتر علی خان و کیل الرعایا و اسدالله خان سپه دار اعظم بدون اجازه غایب بودند.
 حاجی امام جمعه و سلیمان میرزا و داودخان و بالاجازه غائب بودند.
 دکتر امیر خان - مصدق الممالک - حاج آقا - آقا شیخ اسمعیل شیرازی بموقع حاضر نشدند.
رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی هست بفرمائید.
ارباب کیخسرو - بنده اینجا در باب کیفیت و کیل الرعایا عرض داشتم ایشان مدتی است این ترتیب را پیش گرفته اند که حاضر نمی شوند و بعد اجازه از رئیس تحصیل میکنند و به اداره می فرستند که فلان مأموریت را داشته و نتوانسته ام حاضر شوم.
 بنده اینجا تکرار میکنم فرمایشی را که آقای حسنعلی خان در بدو مجلس کردند که وکیل الرعایا اگر می خواهد قانونش در مملکت مجری شود باید اول